

MAGYAR IZRAELITA,

hitfelekezeti érdekű hetilap.

Kiadó tulajdonos: **Zsengeri Mór.**

Felelős szerkesztő: **Tencer Pál.**

<p>Előfizetési feltételek: Pesten házhordással, vidékre postai szétküldéssel. Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.</p>	<p>Szerkesztői iroda: Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet. Kiadó hivatal: Lipótvárosi templomtér 6 sz.</p>	<p>Megjelenik minden pénteken egy egész íven. Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon fölül egy fél hasábos petitsor után 3 kr. számíttatik.</p>
--	--	---

Előfizetési felhívás

a

„Magyar Izraelita“

hitfelekezeti érdekű hetilapra.

October—decemberi évnegyedre.

Pesten házhordással, vidékre postai szétküldéssel

1 frt 50 kr o. é.

Előfizethetni a kiadóhivatalban és minden postahivatalnál.

Község és rabbi.

I.

(Fmt.) Hitfelekezeti életünk egyik legsötétebb árnyoldala a község és rabbi közötti viszony rendetlen volta.

Események, minő legközelebb Gyulán történt, csak egyes szomorú jelenségei a hitfelekezeti szervezetünkön ragadó kórállapotnak, mely gyökeres orvoslást kíván.

Nem vizsgáljuk. Gyulán a rabbinak, vagy a község előjáróinak van-e igazuk; bár nem mulaszthatjuk el megjegyezni, hogy semmi esetre sem volt helyén az imaházat tenni a botrány színhelyévé.

A szószék a rabbit illeti, — ha ezzel visszaél, a község a gyülesteremben biráskodjék felette és ne a zsinagógában, hová imádkozni jött.

Ezen tekintetből a gyulai községi előjáróság eljárásában mindig menthetetlen marad az, hogy a rabbit újév másodnapján erőszakosan üzték el a szószékről!

Mi az eseményről alkalmat veszünk, a rabbi és község közötti viszony rendezésének szükségére utalni.

Ez idő szerint a magyathoni hitközségek és rabbik kölcsönös jogviszonyait csak az illető magánszerződések szabályozzák.

Volt alkalmunk róla meggyőződni, hogy ekként véleményezett a nm. magyar kir. helytartótanács is, midőn az eléje került hierarchicus tervezetéseket „ad acta“ tette.

Hogy mindamellett a rabbik és községek közötti viszályos esetek, nem a magánszerződést érvényesítő civilis per — hanem közigazgatási uton nyerik többnyire elintézésüket, hogy például legközelebb maga a nm. helytartótanács helyezte vissza hivatalába, a községre által elűzött egri rabbit, onnan fejthető meg, hogy a rabbi állása, hivatala és kötelességei nem olyanok, miszerint azokat tisztán és kizárólag magánérdeknek, pertügynek lehetne tekinteni.

Hitközségeink, ámbár teljes függetlenségben élnek is egymástól, mégis csak részei egy intellectualis egésznek, mely egész, habár létezése a positiv formák hiányában, csak eszményi, elodázhatlan érdekekkel van az egyes községekhez fűzve.

És épen mert ezen egész csak eszményileg áll fenn, épen mert a községek teljes önállóságnak örvendenek, természetes, hogy valahányszor az egyes községek emez önállósággal ama közérdekek rovására visszaélnék, az államhatóságoknak kell közbelépniök, és nem várva azt; hogy község, vagy rabbi privátigényeit érvényesíti-e vagy sem, a közjó feltételeit biztosítaniok.

E gyakorlat mutatja tehát, hogy a privátszerződések a községek és rabbi kölcsönös jogviszonyainak biztos megállapítására elégtelenek és alkalmatlanok, mert épen csak a legritkább esetekben szoktak mint magánpererek a szerződések alapján és értelmében elintéztetni.

Szükség tehát a viszonyokat általános szabályzat felállítása által úgy a községi jogoknak mint a közjó igényeinek megfelelőleg rendezni.

Szükség pedig gondoskodni arról, hogy villongások esetében mindenik fél a maga jogait kellőképen érvényesíthesse, és mindenik fél önkényes erőszakoskodások ellen kellőképen biztosítva legyen.

De mivel a rabbinak állása, hivatala és főképp kötelezettségei olyanok, hogy azokban csak a községgel való béke és egyetértés alapján járhat ei; bizonyos, hogy keveset nyerünk vele, ha csak annak veszszyük elejét, hogy a viszálykodások botrányos erőszakoskodásokká ne fajuljanak, hanem szükséges másodsor a rabbik jogainak és kötelezségeinek szabatos meghatározása által a villongások okait elhárítani.

Rövid utbaigazítás.

„Valljon a bölcs felelne-e olyan hiábavaló értekezést, és töltene-e keleti széllel az ő hasát? Vetekedvén oly beszéddel, mely nem használ, és oly szavakkal, melyeknek hasznuk nincsen? Bizony te az isteni félelmet semmivé akarod tenni, és kisebbited a hatalmas Istennel való beszélést! Mert hibádat mutatja tenszájad és a ravaszok nyelvét választottad magadnak. De itéljen meg téged a magad szájad, nem én; és tenajkaid valljanak ellened.“
Job. 15. 2—6.

Tisztelendő Morgenstern ur láthatja, hogy e rövid utbaigazítást az e lapok 36. s 37. számában közöltt cáfolására az **אמת** könyvekből válogatott jelszóval vezettem be, és így én is be akarom bizonyítani, hogy az „igazság a győzelem“. De mielőtt a dolog érdeméhez szólnék, legyen szabad Morgenstern ur vitakozási módját és hadicseleit felfedeznem és megvilágítanom. Az első érzet, melyet Morgenst. ur az olvasóban gerjeszteni törekszik — a mint látszik — a fölötté való szánakozás, mint az ártatlan megsértett, de nem sértő fölött, s rosztalás és kárhoztatás én irántam, mint a támadó és sértegető iránt; és a ki Mstn ur felkiáltásait **לא כחיל ולא ככבת** stb. **לא כרעש ולא כרפתם** stb. olvassa, azon gondolatra jut, minő barbár eljárás ily gyalázó viharral rohanni valakire! De mutasson ki M. ur cikkemben bántalmazó sértéseket! Igaz, hogy mondám, „hogy az olvasó nem tudja, bámulja-e rabbi ur szabadelvűségét, vagy az isteni szó szándékos és könnyelmű félreértését“ hogy Jónásból hamisan idézett versét kijavítottam: „bátorkodom M. urat figyelmeztetni, hogy jövőben jobban nézze meg a szöveget“ s cikkem végén: „hogy csodálatra méltó, hogy mindezt rabbi mondhatja“, de hol itt az égbekiáltó becsületsértés? Jobb és kedvesebb lett volna ugyan M. urnak, ha egészen hallgatók, de mint rabbi tudnia kell ama szabályt **אין השם חלול** És hogy viselkedik M. ur irántam? Hallottál már valaha, nyájas olvasó, valamit a vitába takart tüztelepről? vagy a miben nem kételkedem, nem láttad-e már vagy egyszer a bűvész szemfényvesztő játékát, ki türes kezeit a néző előtt kitarva, szól: Lássák uraim! e kezemben nincsen semmi, amabban sincs — és oh csoda! egyszerre csak ott terem a kívánt vagy az ígért tárgy. Ép olyan Morgenstern ur eljárása is! én a megtámadott és megbántott nem akarom e bántalmakat viszonozni, tiszták és üresek kezeim minden bántástól, mert: „nem a viharban, sem a lealjasításban“ stb. s így feltettem magamban, hogy minden sértegetéstől tartózkodni fogok.

Ekként szólítja meg M. ur olvasóit; ámde nyomban reá elstül az e jámbor béketűrőssel leplezett nehéz löveg és szegény bűnös fejemre lehull a bántalmak egész bombázata, hozván magával rémséges zápor esőjét a helyreigazításoknak, javításoknak, utasításoknak, rágalmaknak és gyanusításoknak. Ámde M. urnak ezen méregbe mártott nyilai erőtlentül pattantak vissza bombamentes egykedvűségemről, (mert higgye el nekem M. ur, hogy cáfolata olvasásánál mindig csak mosolygás lebegett ajkaimon, és egyszer sem fedte boru homlokomat), és hasonlólag ismét romba dől az „általam felhozott idézetekből alkotott oszlopokkal újra megszilárdított exegeticus épület!“ Quod nunc demonstrandum? — Ép oly uj, mint sajátos eljárás az,

hogy M. ur, ki első cikkében csupán a sz. irás álláspontján álls a biblia alapján emelte épületét, cáfolatában csak a midras és a hitbölcsesek segélyével akarja azt fentartani, és bomlástól megvédeni, minek folytán tehát a midras legkisebb támpontjának „ugy örül, mintha kincsre akadt volna“. Ó, mily szegény az, kinek ily csekélységnek úgy örülnie kell! De a példabeszéd azt tartja: hogy nem mind arany a mi fénylik, és amint látni fogjuk, nem mind kincs az, a mi Morgenstern ur szemei előtt ragyogott.

Előbb azonban kérjük M. urat nem ismeri-e bölcsenként ama szabályát, miszerint: **הדרשה תדרוש ואין פשוטו** „A drus nem képes a biblia mondatát, versét vagy sententiáját szó szerinti, természeti értelméből kivetkőztetni, hogy a sz. irásbeli versek magyarázatát a midrással támogatni akarja? Morgenstern ur minden erejét megfeszíti, hogy első nézetét cáfolatában igazolja; de nem világlik-e ki épen ebből az erőtetett és mesterkéltn eljárás? És most lásuk Morgenstern ur cáfolatának egész gyöngeségét és tartatlanságát! Igaz, hogy **”** és **אלהים** szavak között nagy a különbség és hogy a tetragrammaton sokkal szentebb, mint emez, mely szentségénél fogva a szó másképp is ejtetik ki, mint a hogy iratik, sőt a régi rabbik nem is irták volna azt M. ur írásmódja szerint; ámde a **ירא** **אלהים** és **”** között oly szörszálhasagató különbséget felállítani és rajta oly merész épületet mint az **ענה** **וגו** **ירעמי** magyarázatát emelni — az ellen szóltam és szólok még most is, még pedig következő ellenvetésekkel.

M. III. k. 19. 16. **נאמן לשלם שכר ר-שי** jából **אני ”** kitetszik, hogy az **”** szó mégis olykor a szigoru birót és mindenható büntetőt jelenti. Morgenstern ur cáfolata 4-ik pontjában így szól: a **”** **יראת** a szív mélyében rejlő érzelem, melyet csak Isten, de ember nem láthat, a miért is az ember nem tudhatja, valljon felebarátja **”** **ירא**-e, de tudhatja igen is, hogy **אלהים** **ירא**. Olvassa a collega ur az idézett helyen a **ר-שי**-t a 14. és 32. vershez **כל דבר המסור ללבו של אום יאין שאר הבריות מפירין בו** **נאמר ויראת מאלהיך** magyarul: minden dologról, mely csak az ember szívében rejlik, melyet csak Isten, de ember nem tudhat, használja a sz. irás e kifejezést: féld Elohimot. Bölcseink e szavai nem ellenkeznek-e merőben Morgenstern uréval?

A 2-ik pontban rajzolja M. ur a **”** **ירא** magasztos eszméjét s tántorithatlan kösziklához hasonló Isten iránti szeretetét és bizalmát; „és ezért **בטח** ige mindig csak **J-a=”** szóval áll összeköttetésben;“ ezek M. ur saját szavai. Risum teneatis amici! Ha M. urnak ép oly bibliája van mint nekünk, és nincs neki valami **תורה חדשה** úgy forgassa azt — de sőt kimélheti ezt a fáradságot is, csak kérdezzen akármelyik közönséges izraelitát, a ki a „thilim“-t szokta olvasni — és ez meg fogja a rabbi urnak mutatni, hogy a zsoltár 22. 5. s 6. verse így hangzik: **אלהי אקרא יומם... כך בטחו, אכתינו... כך בטחו וגו**; az 56. 5. és 12. **באלהים בטחתי** kétszer fordul elő; olvassa M. ur a 62. éneket; mily magasztos példája az istenbeni bizalomnak, mily erélyesen és lelkesülten szól itt az Istenhez való reményről, és egyszer sem fordul elő az egész cikkben a **J-a** szó, hanem: **על אלהים ישעי וכבודי** **צירי עזוי מחסה באלהים** **בטחו בו בכל עת וגו** **Elohimben van segítségem és dicsőségem, az én kösziklám, erősségem, oltalmam Elohim, β benne bizzatok mindenkoron!**“ a 86. 2. **אתה אלהי הבטח אליך** vagy kérdezzen a tisztelendő ur akármely iskolás gyermeket, hogy hogyan

Büszke, hiu ;
 Megrengeti nagy, széles homlokát
 És fúrtei villámos föllegét ;
 Aztán előmutatva szép fogát
 Beszélni, nem ! — dalolni kezd ekép :
 „Delila, Delila !
 Gyönyörű Delila !
 Éjeket lövel rám
 Szemed fényes nyila,
 Ajkad hajnalokat,
 Csalogány zenévé olvadó napokat !
 Csak érted szállt Simson
 Sorek völgyébe le,
 Oh mert szeme, szive
 Bájaidal tele !
 Mit ér az élet — ezer örömmel,
 Ha együtt véled nem élhetek ?
 A küzdés bére — tovább küzdeni fel,
 S Nebo hegyére — az út oly meredek !
 De ha te volnál — a merény jutalma,
 A mély pokolnál — mélyebbre szállanék ;
 És tette forrván — a sorsot megcsalva,
 A meny kék ormán — büszkén megállanék !“ —
 Így szól Simson
 És torró ajakát
 A lány habzó
 Kebelére nyomja ;
 S a mig szól, érzi hogy szelid nyakát
 Valami a menyországba vonja :
 Ah, érzi a szerelem lágy karát,
 Mely őt szelid szigorral fonja át !
 A lány szemében esdő félelem,
 Mely édes vágyakká olvadoz,
 Mig szép ajka esőkre nyiladoz ; —
 S midőn Simson a forró érzelem
 Hevében össze-csókolná nyakát —
 Szemérmesen átengedi magát,
 S érezve kéjt, érezve kint,
 Bus-nyájason reá tekint . . .

(Folyt. köv.)

Farkas Albert.

Szegedi tárca.

Szeged, september hóban.

Ha egyedül csak összeségünket illető közlemények, vagy pedig egyes nagyobb közsegeink életében nyilvánuló nevezetesebb mozzanatok regisztrálása találnak e lapok szerkesztői itélőszéke előtt kegyelemre, úgy akkor ezen soraim okvetetlenül s azonnal a szerkesztői archívum öröksötét éjjelébe vándorlandanak, és soha sem látandják a nap nyájas világát; de ha szerényebb mérvű események is, melyek azonban nem kevésbé magukon hordják a haladás jellegét, szintén érdemeseknek ítéltetnek arra, hogy a világ piacára kitéssenek, akkor ezen szerény cikkekcsémnek is egy kis helye jutand e lapok hasábjai közt, a miért eleve is, a t. c. szerkesztőségnek köszönetemet szavazom.

A tisztelt olvasót pedig előre figyelmeztetem, hogy az, a mit elbeszélni akarok, nem valami közönséges, nem mindennapi történet! Ritka eset az olyan, s részemről nem emlékszem rá, hogy valamikor is párját hallottam volna.

Csodálkozol ezen, tisztelt olvasó? Fel nem foghatod, mily

nagyszertű, rendkívüli dolog történhetnék is egyik másik vidéki községben, melyet százszoros kiadásban másutt is észlelni ne lehessen? Egy kis perpatvarkodás, egy kis összezörrenés, legfeljebb egy „fényesen sikerült“ próbatét, vagy efféle . . . Voilà tout!

Csalóddol jámbor olvasó! Mi nem élünk oly prózai világot; Itt, hol a Tiszának szöke árja lejt, s a délibáb lenge fátyolképei lebegnek a csöndes láthatáron, a kedély könnyen ábrándokba merül, s dacára aszálvsujtotta mezőink szomorú kinézésének, a képzelődés varázsvesszeje virághimes, kalászszal ékes virányra bűvöl bennünket, hol a viruló bokor gyönyörű rózsát terem, hol délceg platának hűvös lombozatja hívólag integet, s hol a szerény viola jöltevő illatárral özönli el a levegőt, a pacsirta és fülemüle bájos dalokat zengenek és jámbor galambkák szerelmetesen bugdosnak.

Ugy-e bár, kezdesz már valamit sejteni, édes olvasóm? Nemde? Ez a rozmaringos szagu styl, ez a rózsabimbóztatós ömlengés, ez az ábrándos, viola-fülmile-galambrendszer oly valaminek közellétét engednek sejteni, melynek körzetében a legfagyosabb szív legmervebb hurjai is lágy olvadozásnak indulnak s a legsivárabb valóság is valódi édenkertté bűvöldik által

Ez egyszer nem esalutkozol, nyájas olvasó! sejtelveid nem csalnak, helyesen gyanítod, mert én jelenleg senki másról, mint Szeged városának bájos izraelita h a j a d o n a i r ó l, illetőleg ezeknek dicsőségéről akarok szólni!

Ámde ismét esalódnál, kedves olvasóm, ha már most azt találnád hinni, miként én jelenleg e hajadonokról magasztos dicsőeneket fognék zengeni, melyben képzelődésem szilaj arjától elragadtatva végtelenül ábrándos hurokat pengétnék morgadalmas tengerként hullámozó ébenhajzat — alabastrom fehérségével győzelmesen vetekedő márványhomlok — a nap ékes fényt tulragyagó sötét egy csillagszempár — hasadozó hajnal pirjában rózsálló gyűszűnyi korrallajakak — s mind azon további tündéri ingredientiaikról, melyek rendszeren főalkatrészeit szokták képezni a vidéki referens urak által közölt n ö k r e, főként pedig h a j a d o n o k r a vonatkozó dicsőítő ismertetéseknek. Nem; arra én nekem tehetségem nincsen; engem nem áldott meg az ég semmi nemű poetica venaval, avagy ábrándozó kedélylyel, s így csak prózai egyszerűségben vagyok kénytelen előadni azt, mit voltaképen már régen el kellett volna mondanom.

Tehát egyik szép reggelen az itteni t. hitközségi előljáróság egyszerre csak azon veszi észre magát, hogy előtte a zöld asztalon egy gyönyörűten dolgozott szőnyeg fekszik, mellette pedig a következő tartalmu levél: „Tekintetes előljáróság!

„A határtalan tisztelet érzetével alulirt hajadonok áthatva azon forró ohajtól, hogy Isten háza, azon hely diszének emeléséhez erejükhez képest régi bevett szokás és a jámbor gyakorlat szerint ők is hozzájáruljanak, hol Isten igéjének hirdetése által ők is erősödnek vallásukban, hol ők is áhitatra emelik sziveiket az Urhoz, s hol ők is enyhet és vigaszt keresnek és találnak a szomorúság napjaiban, — bátorkodnak ezennel egy szőnyegét átnyújtani, mely a templom asztalát legyen diszitendő. Fogadja a t. Előljáróság, mely istentiszteletünk nemesbitése körül annyi érdemet szerzett e jelentéktelen áldozatot az Ur templomának számára és járjon el vele rendeltetése szerint. Azon ájtatos imával, hogy az ég Ura adja a következő évben legszebb áldását az egész hitközségre, melyhez az alulirottak gyermeki szeretettel és hűséggel ragaszkodnak, maradtunk stb.“ Politzer Hermina, Pollak Fanni, Pollak Katalin, Pollak Rózsa, Schlesinger Janka, Schlesinger Julia, Tedesko Berta, Rosenberg Sarolta, Kramer Gunda, Kramer Katalin, Breitner Gunda, Kotányi Emilia, Zinner Rózsa, Kleinmann Minna, Kraus Borbála, Prinz Janka . . .

Azt kérdezhetné tán valaki, hogy hát mi ebben a nagy-szertű? hol a haladásnak momentuma? Gondolj csak vissza, két-kedő olvasóm, a közelmúlt időkre, vagy vedd csak figyelembe azon még mostanság is nagyánt divó balszokást, mely szerint leányaink a templom látogatásától kizáratnak, mely tilalom iránt egyedül csak az ujévi és hébeközbe az engesztelői ünnep és az örömnapi (szimehasz thora) előesteje tett némi kivételt, és azután olvasd el még egyszer az iménti levelet, s biztosítlak, hogy hajadonaink ezen tette által magad is el léssz ragadtatva. —

Most pedig önökhez fordulok, tisztelt kisasszonyaim! Önöknek ezen tette mindenestre szép és disszerű; az érzélem, melyet önök ezen tettük indokál felemlitenek, becsülésre méltó; helyeslem önöknek azon szilárd meggyőződését, mely szerint reményeik horgonyát csak a szent vallásba vetik, a kebel azon örökké ifjan csörgedező és soha ki nem apadó forrásába, melyből a szenvedő mindenha üdítő vigaszt meríthet, azon megrendíthetlen bérci sziklába, melyen a legádázabb szélvihar is megtörik. Önök oly néphez tartoznak, mely a szenvedés ürömkelyhét már fenékgig tritette, s az élet keserűségének valamennyi phasisain köröszttől menve, számtalanszor volt alkalma meggyőződni ama forrás bűvhatásáról, ama szikla ingathatlanságáról; oly néphez, melynek gazdag multjából ez egyen kívül, miye sem marad egyebe; ámde ez egynek birtokában is magát sokkal gazdagabbnak tartja, e föld akármelyik vagyondus nemzeténél, s a mely bítszke azon leányaira, kik ezen nemzeti kincse iránt oly szép kegyeletet tanusítanak, mint önök.

Végezttel pedig még egyet! Minthogy önök, mint izraelita leányok, néptükhez való hí ragaszkodásuknak oly szép tanujelét adták, bátorkodnám önök figyelmét ezuttal másfelé is irányozni, hol nem kevésbé szép alkalom kínálkozik, ezen érzelmüknek tetteges nyilvánítására. — Szép hazánk ifju fővárosában van egy fiatal bajnok, neve: — „Magyar Izraelita!“ — Lángoló szeretetében elnyomott népe iránt, ernyedetlen buzgalommal s fáradszatlan erélylyel küzd az igaztalanság és elnyomás ellen, melyet ez oly gyakran tapasztalni kénytelen, és lankadatlanul azon fáradozik, hogy népének a többi nemzetek közt azon állást kivivja, mely tőle oly igazságtalanul eltagadtatott.

Fel tehát, derék szűzek! Támogassák önök is e bátor bajvivót pártoló segélyükkel; lépjenek előfizetőinek sorába, és biztosítom önöket, hogy benne oly vezetőre fognak találni, ki kebleiknek e nemes érzelmeit hiven ápolván, önöket a hit és szeretet áldásos részébe bizton elvezetendi. *)

... n . . l.

A zsidók törvényes és társadalmi állása a római birodalomban a pogány császárok alatt.

(Folytatás.)

Legközelebb csak a pogány Rómáról szolandunk. — S itt mindjárt előre ki kell jelentenünk, hogy a zsidók a római államban kitünő helyet foglaltak el.

A Rómába telepített gyarmatnak már közvetlen utódai a

*) T. cikkirő urnak ezen utóbbi indítványát részünkről is becses figyelmébe ajánljuk Szeged derék izr. hajadonainak. Szerk.

libertinitas rangjára emelkedtek ¹⁾ és sokan közülök a római polgárjogot ²⁾ is megnyerték.

Caesar, ki a zsidók szolgálatbeli készségét, erélyét s kitartását csakhamar felismerés s kellőleg becsülni is tudta, különös jó indulattal viseltetett irántuk s jogara alatt ezek a rómaiakkal teljes egyenjogúságot élveztek (l. Joseph. Ant. 10, 1—8.), miért viszont a zsidók is őszinte hűséggel ragaszkodtak Caesarhoz. ³⁾

A zsidók iránti ezen jóindulat Augustusra is átköltözött örökségül nagy elődéről. Philo (leg. ad Caj. 23) mondja, hogy Augustus a zsidók által korábbi időkől fogva birt jogokat legkevésbé sem csorbitotta. Suetoniusnak egy helyéből ennek ellenkezője tűnik ugyan ki, hogy t. i. Augustus nem lett volna a zsidók iránt minden ellenszenvtől ment; ⁴⁾ ennek oka azonban inkább azon körülményben keresendő, hogy a rómaiak, bár mennyire tisztelék is a zsidók monotheista vallásucultusát: még sem akarhatták, hogy hazai vallásuk valamely idegen mellett alárendelt helyzetbe jöjjen; — és ezen értelemben veendő valószínűleg Suetoniusnak idézett helye is. ⁵⁾

Polgári tulajdonságukban a zsidók nem csak választási joggal bírtak a népgyűllekezetekben, ⁶⁾ hanem mindenféle hivatalt is viselhettek. ⁷⁾ A „liberalibus studiis“ban jártasak ügyvédkedési jogot is nyerhettek; sőt a „curialia munera“ fényes hivatalát is betölthették, ha a „praerogativa natalium“ és „splendor familiae“ — az e tisztnek viselhetésére szükséges tulajdonok iránt magukat kellőleg igazolhatták.

A zsidó községi előjáróságok hatásköréhez tartozott a esékélyebb ügyekben való bíraskodás s a polgári törvénykezés, ⁸⁾ mely joguk egész 398-ig megmaradt. ⁹⁾

¹⁾ Philo u. o.: Ρωμαίοι δε ἦσαν οἱ πλείους ἀπολευθερωθέντες ἀρχαίωτοι γὰρ ἀχθέντες εἰς Ἰταλίαν ὑπὸ τῶν κτησαμένων ἡλευθερωθήσαν...; Apost. Cselek. 6. 9.; Tacit. Ann. I. c.

²⁾ Igy Josephus rendelvevényeiben (Ant. XIV. 10. 15. 16. 17. 18. s másutt) a zsidók πολῖται Ρωμαίων vagy πολῖται ἡμέτεροι Ἰουδαίωι-nak neveztetnek. A r. polgárjoggal — πολιτεία — jus civitatis — civitas — egész tartományok s városok ajándékoztattak meg; l. Dio Cass. 41, 24; Sueton. in Aug. 47: urbium quasdam foederatas — latinitate donavit; de egycsek is nyerhették azt pénzért. l. D. C. 60, 17; Pál ap. civis romanusnak nevezé magát. E kitüntetést azonban nem személyileg, hanem atyja után nyerte örökségképen. (l. Act. sanct. 22, 28.)

³⁾ E hív ragaszkodásukat Caesar temetkezése alkalmával is fényesen tanusíták. Suetonius (in Caes. 84. vége felé) mondja: In summo publico locu extrarum gentium multitudo circulatim suo quaeque more lamentata est; praecipueque Judaei qui etiam noctibus eontinuis bustum frequentarunt.

⁴⁾ In Oct. 93. Augustus Cajum nepotem, quod Judaeam praetervens Hierosolymam non supplicasset collaudavit.

⁵⁾ ibid. kezdet — Peregrinarum ceremoniarum sicut veteres ac praeceptas reventissime coluit, ita ceteras contemptui habuit.

⁶⁾ Már Cicero is, sajátóságos felfogása szerint, veszélyeztetve látja a r. birodalom érdekeit a népgyűllekezetekben élénk részvétet tanusító zsidók által, l. Cic. pro Flacco, 28.

⁷⁾ Ulpianus, de decurionibus 50, 21. — Eis qui judaicam superstitionem (= religionem) sequantur, Divus Severus et Antoninus honores adipisci permiserunt.

⁸⁾ Ez világosan kitetszik egy Sardes városához intézett rendelvevényből, melyet Josephus (Ant. XIV. 10, 17) közöl. — Sajnáljuk, hogy helyszűke miatt a Josephusban elszórt, igen érdekes s a zsidók helyzetére Rómában legtöbb fényt derítő rendelvevényeket bővebben meg nem ismertethetjük. Utasítjuk tehát e lap t. olvasóit Krebs „Decreta Romanorum pro Judaeis facta ex Josepho collecta, Lips. 1768.“ című munkájára.

⁹⁾ Ezen esztendőben Arcadius s Honorius császárok a zsinagóga-főnököket e joguktól megfoszták, egyedül vallásügyekben hagyván meg nekik a közbirői tisztet. l. Codex Theod. de juridict. II. 1, 10: Judaei romano et communi jure viventes,

Másképp állt a dolog a bűnvádi törvénykezéssel. János evangéliuma (18, 31.) szerint már Jézus idejében sem lett volna joguk a synhedristáknak¹⁰⁾ fenyítő ügyekben ítéletet mondani. — Mert Pilatus felszólítására: „vegyétek át — Jézust — s ítéljétek fölötte, ezek azt adák feleletül: *ἰμὴν οὐκ ἔξεστιν ἀποκριθῆναι οὐδένα.* —

E nyilatkozat annyival feltűnőbb, minthogy egy másik adat szerint (János, 11, 47.) Jézus, mint álmessias állt vádolva a synhedrion előtt (l. igen kimerítően e tárgyról Grätz zsid. tört. 2. kiad. 242 l.); valamint Péter is a csodamivelés, — (Act. 4. 8) István az istenkáromlás, — (u. o. 6, 13) s Pál a szentírás hamis magyarázásának (u. o. 22, 23.) vádjával terhelve lettek a synhedrion sorompói elé idézve.

Nem akarván azonban itt a tudósok a fölötti nagy vitájába elegyedni, hogy t. i. valljon — s mikor fosztatott meg a synhedrion a bűnvádi törvénykezés jogától; csak Selden nézetét (de Synhedr. 2, 15) említjük fel, mely szerint a synhedrionnak nem csak a „cognitio causae“ — perbe foghatás, — hanem főbenjáró ítélet hozása is jogában állott; azonban szabad elhatározásukból e joggal nem éltek. — Hogy a synhedrion törvénykezési jogát használni nem akarta, bizonyítja Josephus (Ant. XX. 8) és megegyezőleg a következő talmudi adat is: *לא דנו דיני נפשות, מט? כיון דהו דנפישו להו רוצחין ולא יכלו למידן אמרו מיטב נגלי ממקום למקום* Abod. Zarah. 8. b.; Synhedr. 41, a. u. o. Rasi.

E bizonyítékok határozottan mutatják, hogy a zsidóknak tényleges bűnvádi törvénykezéséről a rómaiak alatt szó nem lehet. S ha mind e mellett történetileg bizonyos is, hogy Severus Sándor, a zsidók kegyes pártfogójának jótékony uralma alatt (222—235) ezek saját törvényhatósággal bírtak, s hogy — a Severussal egykoru Originesnek Africanus-hoz intézett levele¹¹⁾ szerint — a császár által helyben hagyott zsidó fejedelem hatalma a valódi népfejedelmétől alig különbözött, miután a nem a császár engedélye nélkül tartott törvényszékeken halálítéletek is hozattak, ha — mondom — e tény történetileg áll is: e szabadság az igazság kiszolgáltatásában, a zsidóknak az elítéltektől ment, szabadelvtű császár részéről való pártfogásában, sőt kinttatásában leli egyedüli magyarázatát. De az koránsem vala törvényes, sőt törvényellenessége miatt Severusnak el kelle szívelnie az „Archisynagogus“ gúnynevet. (l. Lampr. in Helio-gab. 28.)

Végül a törvényes szabadság felemlítése mellett, melynél fogva a zsidók mindenféle hivatalt elnyerhettek, nem hallgathatunk el egy fontos, kevésbe nem vehető — mert a legnemesebb igazságosság- s méltányosságról tanuskodó — tényt. S e tény az, hogy hivataloskodásukban a zsidók vallásbeli szertartásai a leglelkiesmeretesebben vétettek tekintetbe. — Ulpian fentebb idézett közleményét így zárja be: . . . sedet necessitates eis imposuerunt, quae superstitiones eorum non laederent. Szabatosabban még tudósít erről Modest. excursusaiban: Constitutiones enim

olvassuk, de his causis, quae non tam ad superstitionem eorum, quam ad forum et leges pertinent, adeant solenni jure judicium, omnesque romanis legibus inferant et excipiant actiones, postremo sub nostris legibus sint.

¹⁰⁾ Hogy a Palaestina-ban székelt synhedrionról mondtak mennyiben bírhatnak érvényességgel a római birodalomban élő zsidókra nézve, azt — illetékes szaktudósok ítélete szerint — most meghatározni ugyan nem lehet; mindazonáltal fölemlítendőnek véltem a következőket már csak azért is, mert mindenestre a synhedrion is Rómától függött. Josephus tanúsítása szerint (Ant. 20, 5, 2.) minden fontosabb ügyet, eldöntés végett, a császárhoz kellett Rómába felterjeszteni.

¹¹⁾ Originesnek ez igen érdekes levele görög szöveggel van közölve Grätz tört. 4 k. 542 l.

in iis solis sine molestia eos esse jubent, per quae cultus inquirari videtur; ¹²⁾ hogy vallástügyekben a zsinagóga érvényes szavattal birjon — manifestum est, habere suam de religione sententiam.

(Folytatjuk.)

LEVELEZÉSEK.

M. Szalka, sept. 30-án.

Elhangzottak már az engesztelő imák, a melyekben Istenünkhez bűnbocsánatért esdeklünk, s melyek ezen kívül még békére, egyetértésre intenek hennünket; és mi újból azon sajnó tapasztalattal gazdagodtunk, hogy sokan vannak köztünk, kik nem bírnak tiszta fogalommal Istenről és emberi kötelességről.

Igen! sajnósan kelle tapasztalnunk, hogy azon férfiú, kit egy magasb akarat arra rendelt, hogy egy hitközségnek hirdesse a „legyen világosság“-ot, hogy ezen férfiút oly vádak- és rágal-makkal illetik, miket átallunk ki is mondani, és miket csak azért nem akarunk a nyilvánosságnak átadni, nehogy az elharapódzott tűzbe még égő tszköt is dobjunk.

Tisztelt rabbinkat értem, ki mióta hozzánk érkezett, ritka nyugodtsággal türi, nem ugyan tulajdon hitközségének — hol mindenképpen tisztelgetés és szeretetét a legnagyobb mérvben bírja — hanem a kerület több gáncoskodó tagjának támadó sértéseit. E meghasonlásnak szomorú jelei mutatkoznak. A t. n. - károlyi rabbi — ki itt „megyei rabbi“ címet visel — annyira ment tul-buzgóságában, hogy a kerület 28 községéhez leveleket menesztett, melyekben inti a községeket, hogy a m. - s z a l k a i rabbihoz semmiféle valláskérdéssel ne járuljanak, miután ő nincs följogosítva itélni a köser és a tréfo fölött. Képzeltetű, mily izgatottságot szült ez, és az ehhez hasonló támadás hosszú sora, de mindez nem vala képes rabbinkat türelméből kihozni, vigasztalódván a zoltár e szavaival: „Ha Isten velem van, nem félek, mit tehet nékem az ember?“

T. rabbink csakugyan nem gondolva a kívülvilág zajával, nem mérlegezve az eléje gördített akadályokat, ernyedetlen buzgalommal fáradozik, hogy hitközsége szellemileg nyerjen tápot, miről több tetszéssel fogadott szóoklata tanuskodik; nagy tevékenységet fejt ki az iskola szervezése körül is, mely valóban új lendületet nyert. Egy hét tagból álló iskolai bizottmány neveztetett ki, a tanoncok összeirattak, osztályoztattak, és nem lévén a községnek alkalmas helyisége, egyékes adakozásából fog nem sokára begyülni azon összeg, melyből az igényeknek megfelelő iskola lesz építendő.

Ily célszerű intézkedésekkel gyarapítani egy hitközség jólétét már magában véve is érdem, és mi, kik a korszellemmel haladóknak igaz törekvéseit méltányolni tudjuk, — bármit szóljanak is elleneink — teljes elismeréssel vagyunk érdemeik iránt, és mindenkor fel fogunk szólalni az igaz ügy mellett, ha — mit különben nem hiszünk — az igaz ügy gyenge tollunkra szoruland. n.—f.

Csenger (Szatmár megye), sept. 18.

Szinér-Váralyán a zsidótanítókat a múlt hóban elzár-

¹²⁾ Számos városi hivatal (decuriatus) ugyancsak sok vesződéssel és költséggel volt összekötve. Meglehet, hogy ily tiszt-ségekre előző a talmud azon csipős mondása: „Ha a tanács tag-jává választanak, keresd föl inkább a Jordán vad tájait.“ Jerus. Synhedr. 8. G.

ták hivatalosan, a tanítókat mondám, nem a tanodákat, mert rendes tanoda az egész megye nagyszámu hitközségeiben N.-Károlyon kívül nincsen. Akartak ugyan rendes tanodát már több ízben ránk erőszakolni, de a mi rabbiink mindig tapintattal tudták „Isten dicsőségére“ az ellenkezőt kivinni, nem úgy, mint a m.-szalkai rabbi, ki épen az ellenkező irányban működik. De bezzeg ez nem is rabbinak való ám, azt mondja minden lámden, minden rabbi. Nem tagadják ugyan, hogy nem derék ember, sőt ellenkezőleg elismerik: hogy derék, tanult, tökéletesen kiképzett és művelt lelkű férfiú, ki vallásos buzgóságát inkább tények mint szavak által bizonyítja be, de még sem rabbinak való, mert az esketést a templomban viszi véghez, a hol az egyesülendő párt lelkes szavakban új kötelmeire figyelmezteti, és mert a nyilvános rendes iskolának buzgó előharcosa.

Nem csoda tehát, ha Szalka szalka volt bizonyos párt szemében, mert műveltségben és polgárosodásban Szatmár megye valamennyi izr. hitközségét eddig is fölülmulja, s nem lehetünk kételyben az iránt, hogy az új rabbi vezetése alatt a hitközségi élet mily irányt veend.

Lesz-e befolyással reánk is?

El fog-e hozzánk is hatni, ide a sürtű ködön át, a világosság sugára?

N—nn.

Makó, september végén.

Kétségbevonhatlan tény az, hogy a nevelés az embernek második szülő anyja, — örökincs, mely véd, fölemel, megerősít, tlrni és élni tanít; azért örömmel sietek iskolai próbatételeink sikerének közzétételével.

Hitközségünk IV. osztályu főelemi tanodájában zsenge ifjuságunk f. é. september hó 8-ától 10 ikéig tartotta meg próbatételeit Steinhardt Márk főtanáer vezetése alatt: A próbatétet számos izraelita és keresztyén részvevőkön kívül főispáni helytartó, méltóságos Csörgeő Antal ur, Makra Imre prépost és iskolai igazgató ő nagysága, a megyei és városi tisztikar jelenléte emelé; az ifjak a hittan, héber, magyar és német nyelveken kívül földleírás, világtörténet, számtan, természetrajzból feleltek, még pedig oly szép — várakozáson felüli sikerrel, hogy különösen a magyar nyelv elemeinek fejtegetésénél, a közelismerés legesalhatatlanabb kifejezésekként főispáni helytartó, mltsgos Csörgeő Antal ur, így szólott: „bár számtalan izraelita iskola próbatételein voltam jelen, de e lefolyt próbatétet, minden előadott tantárgyakban, s különösen a magyar nyelvben páratlannak találom; látszik, hogy a tanárok a kor igényeit megértve, a hazának értelmes és hasznos polgárokat nevelni ernyedetlenek valának. Fogadják érte teljes elismerésem nyilatkozatát.“ Ezen szavak minden felől az öröm és meglegedés hangjaival találkoztak.

E próbatét mindenkit meggyőzött arról, hogy bárha nehéz is a kezdet, de ahol akarat van, ott a szép siker nem marad el.

Végül nem mellőzhetem ezuttal, hogy az egész hitközség nevében Steinhardt Mark főtanító urnak köszönetet ne szavazzak, ki különben is fennálló s ujonnan szervezett iskolánk létrehozásában lényegesen közreműködött, s a magyar nyelv tanítása körül szép érdemeket szerzett. Fogadja nevezett főtanító ur erélyes küzdelmeiért, az illető szülők és a haladt kor gyermekeiuek őszinte köszönetét s leljék a tanárok a mindennél boldogítóbb öntudatban fáradozásaik jutalmát.

E. . . J. . .

Battonya, october 1-én.

Engedje meg t. szerk. ur, hogy igénytelen helységünkről is valamit írjak.

Nem mintha körünkben oly világra szóló események folyná-

nak le, melyek szélesebb körrel való ismertetésüket joggal követelhetnék; csak csekély dolog magába véve az, miről írni akarok, ámde azért minékünk mégis nagy dolog — mert hiszen ennél soha sem látunk nagyobb.

Gyermekeink vizsgálattele m. hó folytán ment végbe. A fényesb vendégek közül ott láttuk Szabados József római kath. plebánus urat, lelkésze kíséretében és Petrovics György szolgabírói esküdt urat, kik a vizsga folyamát, valamint a többi szép számmal egybegyült közönség is a legnagyobb meglegedés jeleivel követték. A tanulók majdnem minden kérdésre értelmesen, határozottan és szabatosan feleltek.

Ennek érdeme pedig egyesegyedül ernyedetlen törekvésti és fáradatlan buzgalmu tanítókat, Klauber Jónás urat illeti, ki reményteljes ifjuságunk oktatását csak egy magában vezeti. Nem csekély feladat, ha meggondoljuk, hogy a tanulók száma többre megy 30-nál (fiú és leány) s kiket 4 osztályba sorozva 3 nyelven tanitania kell, és mégis ily fényes sikert felmutatni képes volt. Fogadja e derék oktató őszinte elismerésünk hálakifejezését, úgy az illető szülők, mint a szellemi ápolása alatt levő tudományban és műveltségben folyvást gyarapuló gyermekek nevében.

Steiner József.

Vegyes hírek.

— Az óbudai zsidó ifjuság f. hó 6-án az alföldi szülők ködök javára táncvigalmat rendezett.

— A székesfehérvári izr. ifjuság m. hó 26-án a alföldi inségesek javára táncestélyt rendezett, mely 100 ftot tiszta jövedelmet hozott.

— Az Alliance Israelite Universelle utolsó év jelentése szerint 1386 taggal bir, kik többnyire francia- és olaszországbeliek. A bevételek 11,154 frankra rugtak.

— A vallásszabadság Olaszországban még nem lett teljes igazsággá minden részleteiben. A Rómában fölmerült új Mortara eset már hírlapok útján közöltetett. Egy 11 éves leányka, Cagli Graziosa, a Corrier de l'Emilia szerint, nem tudni miképen, bejutott a Katechumének házába, és apjának és saját akarata ellenére ott tartatik. De az alkotmányos tartományokban is történnek visszaélések. Így Ferrarában a közkórházba zsidót fölvenni nem akartak, és csak a zsidóközség előljárósága erélyes föllépésének köszönhető az úgy igazságos elintézése. Továbbá Finale városában, hol egy papnövelde gymnasiummá átváltoztatott, zsidó tanulót beírni vonakodtak, azon ürügy alatt, hogy a gymnasiumban a volt papnöveldei tanárok megmaradtak. Ezzel talán a tanintézetnek vallásos jellemet akartak tulajdonítani. De itt is sikerült a jogosságnak megadni illendőségét.

— Még nem rég az európai lapok gáncsolólag említették Románia kormányának egyik középkori zsidó ellenes rendeletét. Ma kedvezőbb helyzetben vagyunk. A Dunafejedelemségek uralkodó fejedelme Buchner nevű hitrokonunkat nevezé ki a pénzügyek felügyelőjévé (Inspecteur de Finances). (Ezuttal említésre méltónak tartjuk, hogy pesti hitrokonunk, Breszlauer Antal ur, mint távirtdai osztályfőnök a belminiszteriumban már több év óta dicséretesen működik. Mult nyáron Konstantinápolyba küldetett, igen nevezetes állami számadásokat rendbe hozandó, és egyszersmind új távirtdai szerződések megkötésére fölhatalmaztatott. Szerk.)

— A francia igazság- és cultusminiszter 3000 frankot utalványozott az állami pénztárból egy zsinagóga építésére Courcelles-Chaussyban. (Moselle dep.)

— Gründwiler helységben, Puttelange mellett

(Moselle) augusztus 28-án délután négy órakor egy negyedfél éves keresztyén gyermek elveszett; iszonyu zivatar által megijesztve a mezőkön eltévedt. Azonnal a régi elítélet állott elő, s a gyermek elvesztését a zsidókra fogták, állítólag azért, hogy nevezett helyen ugyanaz nap egy zsidó megfordult. Szerencsére ez az alibi tanukkal bebizonyítható; de erre a népség ennek testvérét vádolta, úgy hogy a hatóság kénytelen volt ennél motozásokat rendelni, minek folytán ezen elővélemények alaptalansága bebizonyult. Augusztus 30-án reggel a gyermek szülőihez visszavezettetett és az ügynek nem volt semmi további következménye.

— A jeruzsálemi mohamedánok közötti ujonczás erősen foly. Ezt ők nagy sérelemnek tekintik, minthogy ők, mint egyik szent városnak őrsége, eddig katonai szolgálat alól fel voltak mentve. Ebbeli folyamondványukra a felsőbb hatóság azzal felelt, hogy a hadseregnél szentek is szükségesegek, hogy a kellő oltalmat nyújthassák. (Libanon.)

— Meisels főrabbi befogatásáról a „Sonnt. Ztg.“ varsoi levelezője írja: Berg tábornagy felszólította a főrabbit, hogy az engesztelő napon oroszzerelmi beszédet tartson, és a szószékről a zsidóknak a fölkelésben való részvételét annál inkább kárhosszassa, miután a zsidók oly sokat köszönnek Sándor cárnak. Meisels, ki e parancsolat alakjában adott felszólítást, magáról minden áron elhárítani törekedett, legcélszerűbbnek tartá a zsidókat az engesztelő napon való templomba meneteltől eltiltani, mert úgy gondolkozott, hogy a hol nincs hallgatóság, ott szónoklat sincs. De Berg tábornagy az ősz rabbit ismét börtönbe vetteté. Mielőtt a fogságba vitetett, még egyszer Berg elé vezetett, ki őt a legszigorubb büntetésekkel fenyegette, ha nem hat oda, hogy Varsó összes izraelita lakói, vele, a főrabbival együtt nem irnak alá egy hódolati feliratot a cárhoz. Mint mondják, Meisels férfias bátorsággal és határozott akarattal azt felelte Berg helytartónak, hogy a cárnak a lengyelek iránti bánásmódja, nem viseli magán a szeretet jellegét, és hogy ő, mint a zsidó vallás képviselője soha sem lesz a hazugság szószólója; az igazságos Simeonnal mondja: „Azért őszült meg aggfejem, hogy magamat életem estéjén hazugsággal szennyezzem be?”

— Matematikai csodagyermek. Kowno város (Oroszországban) jámbor rabbijának, Szalanth Israelnek van egy fia, ki, ámbár még nagyon fiatal, rendkívüli tehetséggel bír a mennyiségtanban. Ezen fiu gépet talált fel, melynek tehetségével négyzeti és köbös gyökök könnyen kivonhatók. Ő magán képzett. Königsberrgbe ment látogatóba, és ámbár az ottani tanárok igen nyájasan fogadták, és mennyiségtani tanulmányainak ottani folytatására felkérték, ő mégis előnyösebbnek tartá az apjához való visszatérést, és csak a szükséges tudományos munkákat vivé magával, hogy magát otthon tovább képezhesse. (Israelit.)

— Az angol hittani irodalomban azon művek száma, melyek az ó-testamentom megtámadását célul tűzték ki maguknak, szaporodik. Alig hangzott el a zaj, melyet a kapváros püspöke Colleso ilyenmü műve a Pentateuch és Józsuá könyve felett támasztott, már is más könyv hasonló tartalommal jelent meg egy amerikai hittanártól, kinek neve Andrews Norton. *)

*) Tudós olvasóink érdekében közöljük a mű teljes címét: The Pentateuch, and its Relation to the Jewish and Christian Dispensations. By Andrews Norton, late Professor of Sacred History, Harvard University, mass. Edited by John James Tayler, B. A. London: Longman, Green Longman, Roberts. and Green, Paternoster-row. 1863.

— Főt. Ullmann ur, a francia központi izr. Consistorium főrabbija, pásztori levelet intézett Franciaország minden izraelitáihoz, melyben a vallástánítás és a szent iratok fontosságát s azoknak szorgalmas tanulmányozását hiveinek meleg szavakkal szívére köti.

— A párizsi zsidók jelenleg petitiót készítenek a senatushoz, melyben a kormány támogatását kérik lengyelországi hitrokonaik számára.

— A párizsi „Tems“ hevesen kel ki egy új vallási titrelmetlenségi tény ellen. Saffi marokkói kikötőben — ezt írja — öt napi betegség után meghalt a spanyol vámszedő. Nem lévén kipuhatható a rögtöni halál oka, méregnek tulajdoníták azt, melyet a halottnak tizen négy éves zsidó szolgája nyújtott volna. A betegség tartama alatt orvos nem hivatott, a halálozás után szemle nem tartatott, annál kevésbé rendes vizsgálat. Dacára ennek a sultán a spanyol királynő ügynökének megkérésére folytán rendeletet adott ki, hogy a fiút fogják be. Kínózzák, és szabadságot ígérnek neki, ha csak bevallja a bűntényt. A szerencsétlen fiu bevallja, a mit kívánnak, és minden további halogatás nélkül kivégeztetik. Ezzel be nem elégedvén, három más zsidót vádolnak be mint bűnrészeseket; az, ki leggyanusabbnak látszik, Tangerbe vitetik, hogy őt is kivégezzék. Mielhelyt e város zsidósága erről tudomást vett, minden lehetségest megkísérelt az ügy elhalasztására, minden európai ügynökhez közbenjárásért folyamodni feliratot készít a spanyol királynőhez, melyben rendes eljárásért könyörög, hogy a szerencsétlent megmenthesse. A spanyol követ miről sem akart hallani, nem halaszthatja el, ugymond, kötelességének teljesítését. A szerencsétlen sept. 16-án lefejeztetett; hogy fájdalmait nagyobbítsák, néhány golyót löttek lábaiba. A másik két gyanus börtönben ül, hol reájok hasonló sors vár. Párizsban e történetet sept. 28-án tudták meg, s azonnal lépések tettek a további szerencsétlenség elhárítására. Táviratilag fordultak a külügyi miniszterhez, hogy a két fogoly kivégeztetése tekintetében felfüggesztő parancsot nyerjenek. Az eredmény még nem tudatik.

Szerkesztői levelezés.

Boroszlóba. Habár az eszmét magát nagyon helyeslünk is, még sem tehetjük napi kérdéssé, mert az különben is oly sokszertien igénybe vett erőket el nem szabad forgácsolnunk. Közreműködését nagy örömmel vettük.

Kulára. Egyszerre adnunk lehetetlen volt. Az ígértet várjuk.

L. T. urnak Pesten. Óhajtanánk az illető ügyre vonatkozólag személyesen nyilatkozni.

r. l. Szeged. Köszönjük az előzékenységet.

β Bécs. Miért oly hallgatag?

Pályázat.

Tanítóink egyike a nm. m. k. helytartótanács által elhivatván, az itteni izr. négyosztályu főtanodán egy évi 500 frnyi o. é. díjjal összekötött tanítói állomás azonnal betöltendő. Pályázók kik a héber, magyar és német nyelvet alaposan bírják, erkölcsi s képességi mivoltukról szóló kérvényeiket legfőlebb f. é. october 20-áig ide beküldeni sziveskedjenek.

Győr, 1863. september 25-én.

2—3

Az izr. község előljárósága.